

ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΣΕ ΜΑΘΑΙΝΕ ΝΑ ΧΩΝΕΥΕΙΣ ΠΕΤΡΕΣ: ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΟΥ 2011-2013 (ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ, ΜΕΡΟΣ Η΄)

Αυτή είναι μια ιστορία των αυτόνομων σε συνέχειες. Στο προηγούμενο κεφάλαιο περιγράψαμε το κοινωνικό πλαίσιο της ανόδου της Χρυσής Αυγής. Δηλαδή: από το 2009 και μετά, μια ταξική επίθεση μαινόταν μεταμφιεσμένη σε «κρίση δημοσίου χρέους», εκτός των άλλων διαβρώνοντας και τη σχέση του κράτους με τους πιστότερους των υπηκόων του. Το πολιτικό σύστημα ανταποκρινόταν ικανοποιητικά – αναδιασπώμενο μέσω μικρών και μεγαλύτερων πραξικοπημάτων. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, κομμάτια του βαθέως κράτους αποφάσισαν να μετατρέψουν τη ναζιστική οργάνωση Χρυσή Αυγή σε κόμμα με αξιώσεις. Την ίδια στιγμή, ο α/α χώρος εισερχόταν στη βαθιά κρίση που ακόμη μας κάνει παρέα. Η συνέλευση *autonome antifa* ιδρύθηκε και πάτησε στα πόδια της εντός αυτής της συγκυρίας. Στο προηγούμενο κεφάλαιο είδαμε το γενικό ιστορικό πλαίσιο της διαδικασίας. Σε αυτό το κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με τις οργανωτικές λεπτομέρειες.

Πώς, από το 2010 έως το 2012, αρχίσαμε να μοιάζουμε με πολιτική οργάνωση

Είχαμε αφήσει τη συνέλευση *Autonome Antifa* στο Φθινόπωρο του 2011, αμέσως μετά από τη μικρή μας μάχη με την επιτροπή κατοίκων Μοσχάτου-Ταύρου.¹ Γύρω μας, η δεκαετία της κρίσης είχε ήδη ξεκινήσει: ταξική επίθεση, χάος στα μυαλά, ψέματα παντού. Οι ψυχουσυναισθηματικές επιπτώσεις στον υπό μαράζωμα α/α χώρο ήταν σοβαρές – απ' ό,τι ακούγαμε, οι ψυχολόγοι και οι ψυχίατροι είχαν πιάσει για τα καλά δουλειά. Η ίδια συναισθηματική κατάσταση εκφραζόταν και στο εσωτερικό της συνέλευσης *autonome antifa*. Η κατάθλιψη ενισχυόταν από τις μνήμες της πρόσφατης διάσπασης, και συνδυαζόταν με περιόδους... μανίας με τα όλα της. Το πράγμα είχε και τα καλά του, ειδικά όταν εκφραζόταν ως... δυνατότητα διατήρησης μόνιμης έντασης: κάποιες από εμάς απλά δεν έκαναν κάτι άλλο στη ζωή τους πέρα από τον συνδυασμό περιστασιακή σκατοδουλειά / ταμείο ανεργίας / *antifa*. Το πράγμα όμως είχε και τα κακά του: η μανία γινόταν καθημερινό χούι και από το 2010 και μετά, ήταν αρκετές οι φορές που είχαμε ξεκινήσει για μοίρασμα και είχαμε καταλήξει να δερνόμαστε με περαστικούς πατριώτες. Τη μια φορά απ' όλες, ο αντίπαλος κατέληξε να είναι η ομάδα ΔΕΛΤΑ αυτοπροσώπως – ρωτήστε μας και θα σας τα πούμε.

Η πιο επικίνδυνη μορφή της μανίας ήταν η διαρκής εσωτερική πίεση για τη διοργάνωση μιας αυτόνομης αντιφασιστικής διαδήλωσης. Το ζήτημα «αυτόνομη διαδήλωση» ήταν κεντρικής σημασίας: οι αυτόνομοι, και ειδικά οι αυτόνομοι *antifa* πυρήνες, είχαν σχηματιστεί με βασικό στόχο την απαλλαγή από την τυραννία της ουράς στις πορείες των αριστερών. Από το 2004 έως το 2008, θεωρούσαμε ότι το σχέδιο είχε πετύχει: τόσο πολύ, που αρκετοί από εμάς είχαν φτάσει να θεωρούν τη δυνατότητα διοργάνωσης αυτόνομων διαδηλώσεων δεδομένη, έως και τετριμμένη.

Στην πραγματικότητα βέβαια, η αυτόνομη διαδήλωση ήταν ένα διαρκές πολιτικό και οργανωτικό κατόρθωμα, μια σπάνια δυνατότητα που είχαμε καταστρέψει και έπρεπε να ξαναχτίσουμε. Από το 2010 και μετά, ήρθαμε αντιμέτωποι με αυτή την απώλεια, αρχικά με τον τρόπο της στρουθοκάμηλου: ένα ιδίλλιο πειστικό «πάλι καλά που δεν πάθαμε και τίποτα» που μας οδήγησε στην παρά τρίχα καταστροφική συμμετοχή στις διαμαρτυρίες που ακολούθησαν τη δολοφονία του Νικολά Τόντι.² Ο ίδιος δρόμος οδήγησε την έτερη πλευρά της διάσπασης των αυτόνομων στη διοργάνωση μιας

διαδήλωσης με σύνθημα «Μεσόγειος: Θάλασσα Ελευθερίας» – ακριβώς τη στιγμή που ένα πογκρόμ με τα όλα του εξελισσόταν στον Άγιο Παντελεήμονα.³ Η εποχή απαντούσε στα «έτσι θέλω» του καθενός με τα δικά της. Μαντέψτε ποιος κέρδιζε.

Τουλάχιστον, υπό προϋποθέσεις, τα στραπάτσα δύνανται να ανοίξουν χαραμάδες αυτογνωσίας: να αποδεχτούμε την καταστροφή και να προσπαθήσουμε να ξαναχτίσουμε τη δυνατότητα που είχαμε χάσει. Αυτό ήταν ιδιαίτερος δύσκολο, τόσο στη σύλληψη, όσο και στην πραγματοποίηση. Διότι, αναμφίβολα εξαιτίας της ομορποτιστικής τους σχέσης με την αριστερά, οι αντιεξουσιαστές εθίζονται από νεαρή ηλικία στη νοοτροπία του καρχαρία: όποιος σταματάει για να σκεφτεί πεθαίνει. Για το συγκεκριμένο υποκείμενο, τα «δεν ξέρω», «δεν μπορώ», «ας περιμένουμε», είναι πιο δυσκολοχώνευτα κι από πέτρες.

Ευτυχώς, το 2011 παρείχε ισχυρά χωνευτικά. Η υπόθεση Τόντι, η απεργία πείνας των 300 μεταναστών, το πογκρόμ που ακολούθησε και τελικά η ανάδυση του εθνικοσοσιαλισμού στην πλατεία Συντάγματος, είχαν δείξει και στους πλέον δύσπιστους αναμεταξύ μας ότι η εποχή δεν ανεχόταν τους αυθορμητισμούς και ότι οι τυφλοσούρτες του παρελθόντος μόνο στην καταστροφή οδηγούσαν. Οι μέθοδοι που είχαμε αναπτύξει σε απάντηση, από την πρακτική πολιτική της «πόλωσης» έως τις νέες γνώμες για τη φύση του κράτους, σταδιακά γίνονταν αντιληπτές ακριβώς ως η πρόπουσα και καινοτόμος απόκριση στις απαιτήσεις των καιρών.⁴ Με μια έννοια δηλαδή, δεν τα πηγαίναμε κι άσχημα: τον Μάρτιο του 2012, ένα χρόνο έπειτα από το πογκρόμ, μπορούσαμε να περιγράψουμε με σαφήνεια το τρίγωνο ναζιστές – μαφία – αστυνομία και να προτείνουμε τρόπους δράσης ενάντια στον αναδυόμενο «φασισμό χωρίς σβάστικα»⁵ τους οποίους είχαμε ήδη εφαρμόσει.⁶ Δεν γνωρίζαμε κάποια εγκυρότερη περιγραφή των γεγονότων του Αγίου Παντελεήμονα, της ανόδου της Χρυσής Αυγής ή γενικώς των παράξενων καιρών μας. Η αυτοπεποίθησή μας εξελισσόταν αναλόγως.

Καθώς το 2012 ξεκινούσε, εμείς ξεπερνούσαμε τη μανία και την κατάθλιψη: μαθαίναμε να αντιμετωπίζουμε την άνοδο της Χρυσής Αυγής με υπομονή, ρεαλισμό και αυτοπεποίθηση, τόσο στις ιδέες, όσο και στην πράξη. Το πιο ενδεικτικό της νέας μας ψυχολογίας: αποφασίσαμε ότι ο δρόμος για τη διοργάνωση αυτόνομων διαδηλώσεων, αναγκαστικά θα περνούσε μέσα από την αναβίωση μιας προηγούμενης δυνατότητας που επίσης κηρύξαμε απολεσθείσα λόγω διάσπασης. Θα προσπαθούσαμε να διοργανώσουμε διαδηλώσεις στόμα με στόμα. Η προσπάθεια θα έχιζε ένα σώμα ανθρώπων, μια συλλογικότητα με κοινές εμπειρίες και μνήμες. Στο τέλος, αυτό το σώμα θα ήταν σε θέση να διοργανώσει αυτόνομες διαδηλώσεις. Τι στο καλό ε; Αυτό έμοιαζε με μακροπρόθεσμη στρατηγική! Η συνέλευση *autonome antifa* είχε αρχίσει να μοιάζει με πολιτική οργάνωση του α/α χώρου, αν τέλος πάντων μπορεί ποτέ να υπάρξει τέτοιο πράγμα.

Και τώρα έπρεπε να διοργανώσουμε την πρώτη μας διαδήλωση στόμα με στόμα μετά τη διάσπαση.

Προβλήματα της πρώτης διαδήλωσης στόμα με στόμα: Νίκαια, Μάρτιος 2012

Μάρτιος 2012. Η πρώτη μας προσπάθεια να διοργανώσουμε μια διαδήλωση στόμα με στόμα. Είχαμε επιλέξει τη Νίκαια. Η Νίκαια ήταν κλασική

ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟΜΑ ΜΕ ΣΤΟΜΑ

Φωτογραφία από την πρώτη μας διαδήλωση στόμα με στόμα στη Νίκαια. Το σύνθημα στο πανό ήταν το ίδιο που είχαμε χρησιμοποιήσει κατά το πογκρόμ του Αγίου Παντελεήμονα. Η υπογραφή ήταν ήδη *autonome antifa*, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι οργανωτικές καινοτομίες που προτείναμε προς το τέλος του 2012, εφαρμόζονταν από πολύ νωρίτερα. Με την ευκαιρία, ας σημειώσουμε ότι το αυτοκόλλητο που φαίνεται κάτω, δήλωνε τη διαφορά μας με τον αριστερό αντιφασισμό: εμείς δεν ήμασταν διατεθειμένοι να φάμε ξύλο για να καταγγείλουμε μετά. Για οπτική τεκμηρίωση χρησιμοποιούσαμε φωτό από διαδήλωση στόμα με στόμα.

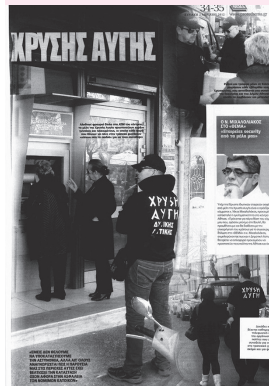

εργατογειτονιά – και με τρόπο που δεν γνωρίζαμε⁷ είχε μετατραπεί σε τόπο ρατσιστικών επιθέσεων. Ο εμφανής υπεύθυνος της μετατροπής ήταν ο διοικητής του τοπικού Α.Τ., κύριος Γιοβανίδης. Λεγόταν ότι ο κύριος Γιοβανίδης είχε σκοτώσει ένα μετανάστη μέσα στο τμήμα με τα ίδια του τα χέρια. Ότι προπορευόταν των μοτοδιαδηλώσεων των χρυσαυγιτών, αζούρι-στος και με μαλλί μπουκλα καθάλα στο παπί του. Οι αναρχικοί των δυτικών προαστίων είχαν απαλλοτριώσει κινητά τηλέφωνα νεαρών ναζιστών έξω από τα *village* του Ρέντη – και είχαν βρει αποθηκευμένο στις επαφές το κινητό του κυρίου Γιοβανίδη. Οι φασίστες που, τον Σεπτέμβριο του 2013, δολοφόνησαν τον Παύλο Φύσσα, είχαν ξεκινήσει από τη Νίκαια.

Μάρτιος 2012. Ο καημός μας να πραγματοποιήσουμε τη διαδήλωση, μας είχε οδηγήσει να απευθύνουμε καλέσματα σε λυτούς και δεμένους. Αναμενόμενα, το σώμα που είχαμε συγκεντρώσει διακρινόταν από υπερεκπροσώπηση των θραυσμάτων του α/α χώρου που εν τω μεταξύ φυλλορροούσε, και μάλιστα σε ποικιλίες πολύ θρασύτερες από αυτές που συμμετείχαν στη συνέλευση.

Προφανώς την είχαμε σακουλευτεί τη δουλειά. Αποφύγαμε το τηλέφωνο και διοργανώσαμε προσωπικές συναντήσεις, ώστε κάθε καλεσμένος να λάβει χέρι με χέρι μια μπροσούρα 12 σελίδων με τίτλο *Φασιστοπαρέες: το ερώτημα «τι κάνουμε» και μια μεθοδολογία αντιφασιστικής απάντησης*. Εκεί εξειδικεύαμε όσα είχαμε πει δημόσια στην εκδήλωση Επιτροπές Κατοίκων. Πρώτα περιγράφαμε την λογική της «πώλησης»: «εδώ που τα λέμε, κανείς σε αυτή την κοινωνία δεν περιμένει να πειστεί από κανέναν. Όλοι διαλέγουν στρατόπεδο με βάση υλικότατους λόγους, και οι παρές είναι τέτοιο πράγμα». Και αφού είχαμε ξεμπλέξει με τις προσπάθει-

Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ

Ήταν 1η Απριλίου του 2012, οπότε η είδηση έμοιαζε πρωταπριλιάτικη – αλλά δεν ήταν. Η εφημερίδα «Πρώτο Θέμα» περιέγραφε τους ναζιστές ως εξής: «αληθινοί φρουροί δίπλα στα ΑΤΜ του κέντρου, τα μέλη της Χρυσής Αυγής προστατεύουν κυρίως γυναίκες και ηλικιωμένους». Η εφημερίδα «Πρώτο Θέμα», με τους ιδιοκτήτες της, τους διαπιστευμένους ρεπόρτερ της και τα λοιπά κονέ της, συμμετείχε συνειδητά στην προεκλογική εκστρατεία των ναζιστών για τις εκλογές του Μαΐου. Κατά τα άλλα, «εγκληματική οργάνωση που ήρθε από το πουθενά»...

ες «λαϊκής διαφώτισης», προτείναμε μια μεθοδολογία αντιμετώπισης της φασιστοπαρέας:

Η φασιστοπαρέα έχει την πολυτέλεια να διοχετεύει όλους τους πόρους της στη στιγμή της βίαιης εκδήλωσής της (...). [Αλλά] οι πόροι της φασιστοπαρέας θα ήταν πολύ λιγότεροι αν, μέχρι να βγει στον δρόμο είχε να αντιμετωπίσει τη γειτονιά «της» γεμάτη αφίσες, τους τοίχους του σπιτιού της γραμμένους με συνθήματα (...) Τότε οι πόροι θα έπρεπε να διοχετευθούν σε μια πιθανόν αδύνατη για τέτοιους τύπους προσπάθεια: την αντιστροφή του πολιτικού κλίματος της γειτονιάς.

[Οπότε] Να μην αφήνονται ούτε στιγμή απείραχτα τα συνθήματά τους. Να γράφονται συνθήματα από μεριάς μας παντού. Να μοιράζονται αντιφασιστικά έντυπα στα σχολεία της περιοχής. Να κολλούνται αντιφασιστικές αφίσες. Να μοιράζονται προκηρύξεις πόρτα – πόρτα. (...) Στόχος είναι να φτιαχτεί ένα περιβάλλον περικύκλωσης των φασιστών. Στόχος, επιπλέον, είναι να συσπειρωθούν, να αρχίζουν να μιλάνε, κι εκείνοι της γειτονιάς που δεν γουστάρουν σβάστικες, αλλά προς το παρόν σιωπούν. Στόχος, τέλος, είναι η εξοικείωση με το μικροεπίπεδο της γειτονιάς και την πολεοδομία της [μία διαδικασία] ικανή να προσφέρει τεράστιο πλούτο γνώσης και εμπειριών.

Φροντίζαμε να επιστημόνουμε ότι είχαμε ήδη εφαρμόσει τις μεθόδους μας στη Νίκαια. Είχαμε μοιράσει δέκα χιλιάδες προκηρύξεις πόρτα πόρτα, είχαμε κολλήσει μια αφίσα, είχαμε σβήσει συνθήματα. Και τώρα καλούσαμε σε μια διαδήλωση στόμα με στόμα. «Ως σημαντικό μέσο στην αλλαγή του πολιτικού κλίματος που λέγαμε»⁸.

Αυτή η μπροσούρα μοιράστηκε σε κάποιες δεκάδες αντίτυπα. Με αποδέκτη όποιον και όποια νομίζαμε πως ήταν διατεθειμένος να δράσει ενάντια στη Χρυσή Αυγή. Ήταν το ωριμότερο προϊόν της μακρόχρονης εμπειρίας των *antifa* πυρήνων, και του εντατικού εμπλουτισμού της κατά το 2011.⁹ Ήταν μια ψύχραιμη (έως και κλινική) ανάλυση της συγκυρίας, του εαυτού μας, και της ναζιστικής μικροζωής, η οποία κατέληγε σε συγκεκριμένες στρατηγικές. Δηλαδή, για αντιεξουσιαστές, όχι κι άσχημα.

Ακόμη κι έτσι όμως, δεν πήγαν όλα όπως τα φανταζόμασταν. Το τεύχος νούμερο 31 του περιοδικού που κρατάτε στα χέρια σας κυκλοφόρησε τον Μάιο του 2012. Είχαμε επιτέλους διοργανώσει την περιπόθητη διαδήλωση στόμα με στόμα. Αλλά αντί να θριαμβολογούμε, γκρινιάζαμε: «Όλα καλά κι όλα ωραία λοιπόν», τελείωνε η πρώτη παράγραφος. «Από την άλλη», ξεκινούσε η επόμενη,

(...) ο κινητήριος μοχλός πίσω απ' την οργανωμένη κάθοδο στο δρόμο δε μπορεί παρά να είναι οι πολιτικές σχέσεις, η τριβή και τελικά η πολιτική συμφωνία εκείνων που κατεβαίνουν κι εκείνων που (τους) προσκαλούν να κατέβουν. Είναι, δυστυχώς, φορές που παρασυρόμαστε και τείνουμε αυτές ακριβώς τις πολιτικές συμφωνίες να τις υποτιμούμε, να παριστάνουμε ότι «δεν έχουν και μεγάλη σημασία» (...)

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΜΟΥ

Άγριες συγκρούσεις μελών της Χρυσής Αυγής και ανδρών της ΕΛ.ΑΣ. Έξω από την πύλη του στρατοπέδου Κολαγερών στην Κόρινθο, όπου επιτελεζόταν η μεταφορά των 200 παρόντων μετανάστες.

Η εφημερίδα Πρώτο Θέμα δεν ήταν μόνη της. Κατά το καλοκαίρι του 2012, όλα τα ΜΜΕ της χώρας προωθούσαν συντονισμένα την τρομοκρατική εκστρατεία με γενική ονομασία «Χρυσή Αυγή». Για παράδειγμα, αυτή η φωτό δημοσιεύθηκε στην Καθημερινή, στις 26 Αυγούστου 2012, με λεζάντα «Άγριες συγκρούσεις μελών της Χρυσής Αυγής και ανδρών της ΕΛ.ΑΣ. έξω από την πύλη του στρατοπέδου Κολαγερών στην Κόρινθο».

Η λεζάντα της ίδιας φωτό στο περιοδικό Antifa #33, ήταν ενδεικτική των τρόπων αντιμετώπισης της Χρυσής Αυγής που προτείναμε:

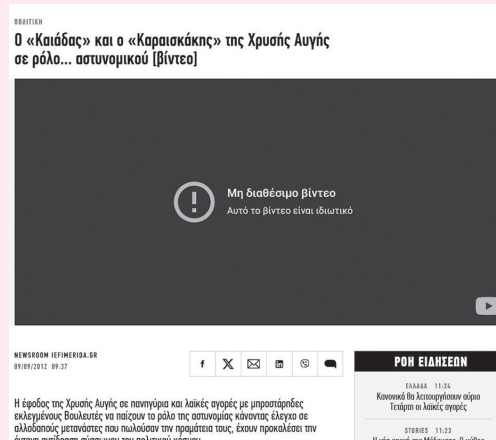
«Άγριες, αλλά πόσο άγριες; Ως σύγκρουση σπηλαιάνθρωπου με αρκούδα των σπηλαίων; Ως σύγκρουση μογγόλων της Στέπας με ρωμαϊκή λεγεώνα; Ο κεφτές που σμπρώνει την ασπίδα είναι κυρίαρχος του συγκεκριμένου δρόμου ειδικά και των δρόμων γενικότερα; Ο άλλος πίσω από τον κάδο έχει φέρει και τα σκουπίδια για πέταμα για να μην πηγαίνει δύο φορές; Οι μπάτσοι τι λένε από μέσα τους; Μπορούν οι Έλληνες να πιστέψουν τα πάντα; Αυτά είναι ερωτήματα για λεζάντα!».¹⁴

Κι όμως! Είναι οι πολιτικές σχέσεις που φτιάχνουν τις τεχνικές δυνατότητες, κι όχι οι τεχνικές δυνατότητες που φτιάχνουν τις πολιτικές σχέσεις. Οποτεδήποτε αυτή η αλήθεια μας διέφυγε, το πληρώσαμε ακριβά...¹⁰

Ακόμη θυμόμαστε την πηγή της γκρίνιας μας. Το γραπτό κάλεσμα ήταν ό,τι πιο ώριμο είχαμε παράξει ποτέ, οι δέκα χιλιάδες προκηρύξεις στην υποτίθεται φασιστοκρατούμενη Νίκαια θα έπρεπε να προκαλούν δέος, η πρόσφατη μπροσούρα *Επιτροπές Κατοίκων* κι άλλο δέος, εμείς ήμασταν συνέλευση και οι καλεσμένοι ήταν άτομα. Και πάλι όμως, το «κάλεσμα σε λυτούς και δεμένους» είχε εξελιχθεί όπως του άξιζε: με την κλασική εισαγωγή των ανοιχτών συνελεύσεων που ακούει στο όνομα «μιας και Μαζευτήκαμε». «Μιας και μαζευτήκαμε τόσοι πολλοί», πέταξε ο πρώτος που άρπαξε τον λόγο, «γιατί να πάμε στη Νίκαια; Να πάμε εδώ παρακάτω που είναι τα γραφεία της Χρυσής Αυγής να τα κάψουμε!». Και μακάρι να ήταν μόνο αυτό. Ο μάστορας που ζητούσε «να κάψουμε τα γραφεία» συνυπήρχε με έναν άλλο που ρωτούσε αν «είμαστε σίγουροι ότι μπορούμε να διαδηλώσουμε». Αυτοί συνυπήρχαν με άλλους που αμφισβητούσαν τα συνθήματα που φωνάζαμε και ειδικά το «Πίσω σκουλίκια μικροαστοί είμαστε όλοι Αλβανοί» – γιατί «θα τρόμαζε τον κόσμο». Οι α/α που προέκυπταν από το μαράζωμα του α/α χώρου είχαν κουβαλήσει μαζί τους όλα τους τα μπαγκάζια.

Προφανώς όλα τούτα ήταν εντελώς αντίθετα στο σκεπτικό μας. Εμείς δε θέλαμε να «κάψουμε τα γραφεία» – θέλαμε να προτείνουμε τρόπους δράσης που να μπορούν να επαναληφθούν, να χωράνε πολλούς και πολλές, και να αμφισβητούν την «κυριαρχία των ναζί» πρώτα στα δικά μας κεφάλια. Εμείς δεν καταλαβαίναμε τι ήταν αυτός «ο κόσμος» που θα τρόμαζε – θέλαμε να τρομάξουν οι ψηφοφόροι των ναζιστών και να αναθαρρήσουν οι εχθροί των ναζιστών, με πρώτους τους Αλβανούς μετανάστες. Κυρίως όμως, εμείς δεν θέλαμε «ανοιχτή συνέλευση». Δεν θέλαμε ουρανοκατέβατες ατομάρες με γνώμη μίας χρήσεως και μηδενικές δεσμεύσεις. Δεν θέλαμε εξουσίες μέσω ύφους, σχοινοτενείς μονόλογους, υποκρισία υψηλού επιπέδου, ατομικίστικη αλαζονεία. Και δεν θα επιστρέφαμε με τίποτα στο θρίαμβο της μετριότητας που επέρχεται αναζητώντας μέσους όρους.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ; ΠΟΙΟΙ ΕΜΕΙΣ;

Τα ΜΜΕ συμμετείχαν μια χαρά στην εκστρατεία δημιουργίας της Χρυσής Αυγής. Εδώ η iefimerida διαφημίζει την κυριαρχία των ναζιστών στις λαϊκές αγορές με ημερομηνία 9 Σεπτεμβρίου 2012. Σήμερα βέβαια, τα σχετικά βίντεο έχουν αποσυρθεί με την αιτιολογία «αυτό το βίντεο είναι ιδιωτικό» – αλλά τι άραγες να σημαίνει αυτό, ότι η πηγή των βίντεο ήταν οι ίδιοι οι χρυσαυγίτες, και μετά τα απέσυραν; Ότι ο αρχισυντάκτης έκρινε ότι δεν χρειάζεται πια να τα βλέπουμε;

Γενικά, οι μηντιακές εκκρίσεις της σκοτεινής περιόδου 2010-2015 είναι από τις πλέον δύσκολες στην εξεύρεση. Ποιος ξέρει γιατί, ε;

Μπορεί βέβαια όλα τούτα να φαίνονται μηδαμινά μπροστά στο μεγάλο ζήτημα: τον Μάιο του 2012, καθώς εμείς γκρινιάζαμε, η Χρυσή Αυγή είχε εισπράξει ένα ωραιότατο 7% στις βουλευτικές εκλογές. Και είκοσι βουλευτές. Όλοι οι α/α οργανωτικοί τυφλοσούρτες έλεγαν να αγνοήσουμε τους οργανωτικούς μας προβληματισμούς μπροστά στην έκτακτη ανάγκη. Κι όμως, αποδείχθηκε ότι τα δύο δεν ήταν αντιθετικά.

Πώς μερικοί α/α έμαθαν να χωνεύουν πέτρες

Το καλοκαίρι του 2012 πέρασε με τα ελληνικά ΜΜΕ να κατασκευάζουν συστηματικά το 7% που είχε λάβει η Χρυσή Αυγή ως παρά τρίχα νίκη. Τα κλασικά κρατικά μήντια ενισχύθηκαν από τη νέα «σόσιαλ» εκδοχή τους, η αριστερή «καταγγελία της βίας» σκόρπισε εσκεμμένα τον τρόπο, και για ολόκληρο το καλοκαίρι οι ναζιστές μαφιόζοι κατέλαβαν ολοκληρωτικά τις οθόνες – ως νέα ιδέα, ως κουλ μπρατσαράδες, ως βοηθοί γιαγιάδων, ως τρομακτικοί κυρίαρχοι του δρόμου, των σχολείων και των λαϊκών αγορών. Στο τέλος του καλοκαιριού, όλοι οι χρήστες είχαν εθιστεί να ακούν «Χρυσή Αυγή» κι αμέσως να σκέφτονται «ναζιστές παντού».¹¹

Ακόμη θυμόμαστε την πρώτη συνάντηση της συνέλευσης Αυτονομία Antifa έπειτα από εκείνες τις θερινές διακοπές της κολάσεως. Σεπτέμβριος του 2012. Η καινοτόμος κρατική χρήση των σόσιαλ είχε την επίδρασή της στο εσωτερικό μας. Οπότε, κάπως ντροπαλά, το πρώτο θέμα συζήτησης ήταν: είναι ακόμη εφικτό να κολλάει κανείς antifa αφίσες στους δρόμους της Αθήνας;

Αποφασίσαμε να αναζητήσουμε απαντήσεις στα σοβαρά. Και σήσαμε την αφίσα με κεντρικό σύνθημα «Κλωτσιές στους χρυσαυγίτες και τους ψηφοφόρους τους». Για εμάς ήταν η αξιοπρεπέστερη γνώμη που θα μπορούσε να έχει κανείς. Ταυτόχρονα ήταν ένα πολιτικό πείραμα δρόμου: θα δοκιμάζαμε την υποτιθέμενη «κυριαρχία της Χρυσής Αυγής» κολλώντας την πιο αντιχρυσανγίτικη αφίσα που μπορούσαμε να σκεφτούμε. Και θα βλέπαμε αν θα εμφανίζονταν οι ναζιστές κυρίαρχοι των δρόμων... ή οι εχθροί τους.

Κολλήσαμε την αφίσα με το συνηθισμένο τρόπο: καλύπτοντας ένα καλό κομμάτι της αθηναϊκής πολεοδομίας. Και κοίτα να δεις που οι ναζιστές δεν εμφανίστηκαν. Αντιθέτως, εμφανίστηκαν κάμποσοι περαστικοί που ζητούσαν αφίσα για το σπίτι. Και τρεις διαφορετικές μεσήλικες γυναίκες που απνύθουναν σε τρία διαφορετικά τιμ αφισοκόλλησης την ίδια ατάκα: «παιδιά να προσέχετε». Αυτό που ανιχνεύσαμε κολλώντας τρεις χιλιάδες αφίσες στους δρόμους δεν ήταν «η κυριαρχία της Χρυσής Αυγής», αλλά τα

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΔΡΟΜΟΥ

Το φθινόπωρο του 2012, κολλήσαμε τρεις χιλιάδες τεμάχια από αυτήν εδώ την αφίσα, στους ίδιους δρόμους που υποτίθεται ότι είχαν παραδοθεί στη ναζιστική λαίλαπα. Το κείμενο πήγαινε ως εξής:

Ένα χρόνο τώρα η ελληνική κοινωνία ρουφάει τις μαλακίες με το μπουρί της σύμπας και τις αποκαλεί «συζήτηση για την άνοδο του φασισμού». Στις μαλακίες περιλαμβάνονται: Κοινωνιολογία πανελληνίων εξετάσεων του είδους «η κρίση κάνει το λαό φασίστα». Φόβος που υψώνεται στη νιοστή μέσω συνεπούς παρακολούθησης των media (είτε είναι social είτε όχι). Θεωρία των δύο άκρων, λες και είναι κάποιου είδους άκρο ο κεντρώος Σύριζα, ή κάποιο άλλο άκρο οι υπάλληλοι του παρακράτους και της μαφίας. Όλα αυτά πασπαλισμένα με ψύχραιμες αμφιβολίες: ρε μπας κι εκείνοι που ψηφίζουν νεοναζι μαφιόζους κυπατζήδες... είναι λίγο φασίστες; Ή

μπας και είναι πλανημένοι φιλόζωοι; Βρισκόμαστε εν τω μέσω μιας ευρείας κρατικής προπαγανδιστικής εκστρατείας. Το μήνυμα που θέλουν να εμπεδώσουμε το κράτος και οι λακές-δες του είναι απλό, όπως σε όλες τις καλές διαφημίσεις: Δεν υπάρχουν λόγια να ειπωθούν, ούτε πράξεις να γίνουν δεν υπάρχει δύναμη υπολογισμού έξω από το κράτος και τους φίλους του. Έτσι μας λένε... Ευτυχώς όμως, όσο η εκστρατεία καλπάζει, τόσο τα πράγματα γίνονται πιο ξεκάθαρα. Και κυρίως γίνονται ξεκάθαρα οι ελάχιστες τιμιές περιπέτειες που απομένουν: ΚΛΩΤΣΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΥΣΑΥΓΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΦΟΡΟΥΣ ΤΟΥΣ! Όλα τα υπόλοιπα είναι εκσεμμένη συσκότιση.

Με την ευκαιρία, ας σημειώσουμε ότι ένας από τους αντιεξουσιαστές που είχαν ενταχθεί στη συνέλευση είχε χαρακτηρίσει αυτή την αφίσα «ηλίθια».

τρομοκρατικά αποτελέσματα της κρατικής προπαγανδιστικής εκστρατείας του καλοκαιριού.

Η αυτοπεποίθηση χτύπησε κόκκινο. Πλέον αντιμετωπίζαμε τη «Χρυσή Αυγή» ως οργανωμένο κρατικό σχέδιο - τους ψηφοφόρους της ως σκουληκία - και είχαμε πειστεί ότι οι ιδέες των antifa πυρήνων περί «πώλωσης» ήταν οι πλέον κατάλληλες για την αντιμετώπιση των κρατικών σχεδίων. Η σύνοψη της τότε γνώμης μας είναι εύκολη γιατί σπεύσαμε να την καταθέσουμε στο τεύχος 33 του περιοδικού που κρατάτε στα χέρια σας. Ξεκινούσαμε σημειώνοντας ότι η αντιφασιστική δράση έπρεπε να βασιστεί «στην κοινωνική πώλωση που δημιουργείται από την καμπάνια δημιουργίας της Χρυσής Αυγής». Από εκεί κι έπειτα:

Η Χρυσή Αυγή δεν είναι ένα ιδεολογικό εγχείρημα που φιλοδοξεί «να πείσει». (...) Τα «παιδιά της Χρυσής Αυγής» μοιράζουν προκηρύξεις φορώντας αλεξίσφαιρα γιλέκα και ζητώντας από τους περαστικούς ταυτότητες. Η προσέγγιση είναι εύγλωττη: δεν θέλουν και δεν μπορούν «να πείσουν»· στόχος τους είναι να εκφοβίσουν.

Οι συνέπειες είναι προφανείς:

Πρώτον, κάθε καταγγελία της «φασιστικής βίας» είναι, όχι απλά ανώφελη για τους σκοπούς του αντιφασισμού, αλλά και πολύτιμη για τους σκοπούς του κρατικού μαφιόζικου εγχειρήματος για το οποίο μιλάμε. (...)

Δεύτερον (...) τα λόγια μας πρέπει να απευθύνονται στους εχθρούς των φασιστών και όχι στους φασίστες.

Τρίτον, οι εχθροί της Χρυσής Αυγής, τώρα που μιλάμε, δημιουργούνται με το καντάρι. Είμαστε όλοι εμείς (...), η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών και ένα ακαθόριστο κομμάτι των ντόπιων. (...)

Εδώ ίσως βοηθήσουν [και] τρεις διαπιστώσεις που περνούν απαρατήρητες:

Η πρώτη: όσο το σχέδιο «ultra violent Χρυσή Αυγή» προχωράει, τόσο οι φασίστες γίνονται εμφανείς. Παλιά τους ψάχναμε και δεν τους βρίσκαμε - τώρα κάνουν μπαμ.

Η δεύτερη: όσο το σχέδιο προχωράει, τόσο πιο αποδεκτά κοινωνικά θα γίνεται κάθε αντίθεση εναντίον της Χρυσής Αυγής και τόσο πιο εμψυχωτικά θα είναι τα αποτελέσματά της.

Η τρίτη: οι φασίστες και οι μπάτσοι μπορεί να υπονοούν ότι «όποιος κινηθεί θα θαφτεί», αλλά οι υποψήφιοι να κινηθούν όλο και πληθαίνουν (...).¹²

Όντως, η αντίθεση στη Χρυσή Αυγή έωνε διαφορετικά μεταξύ τους υποκείμενα και δημιουργούσε μια αντίδραση από τα κάτω που γρήγορα έγινε παραπάνω από αισθητή. Ας πούμε: το φθινόπωρο του 2012, διάφοροι ψηφοφόροι της οργάνωσης τόλμησαν να εμφανιστούν στο δρόμο με τα μπλουζάκια «Χρυσή Αυγή» που βλέπανε στα βίντεο. Αλλά το φαινόμενο υπήρξε εξαιρετικά βραχύβιο. Εξηγήσαμε την εξαφάνιση της μπλούζας μέσω της πρόσφατης εμπειρίας. Εμείς, κολλώντας την προκλητική μας αφίσα είχαμε εισπράξει «μπράβο» για τους ίδιους ακριβώς λόγους, οι ψηφοφόροι με τα μπλουζάκια εισέπραξαν κλωτσιές και απαξίωση.

Αυτή η κοινωνική αντίδραση στους ναζιστές μας έδινε φτερά. Τον Σεπτέμβριο του 2012 συζητούσαμε αν είναι ακόμη εφικτό να κολλάς αντιφασιστικές αφίσες στην Αθήνα. Τον Δεκέμβριο του 2012 είχαμε ήδη διοργανώσει τρεις διαδηλώσεις στόμα με στόμα. Διαλέγαμε εργατογεγονιότητες που, με βάση την αριστερή κοινωνιολογία, έπρεπε να έχουν μετατραπεί σε φωλιές του φασισμού. Νίκαια, Νέος Κόσμος, Ταύρος - πουθενά δεν είδαμε φασίστες, παντού ακούσαμε τα «μπράβο παιδιά» που είχαν συνοδεύσει και την προκλητική αφίσα «κλωτσιές στους χρυσαυγίτες».

Είχαμε καταστρώσει μια στρατηγική που αποδεικνυόταν ορθή καθημερινά και εμπράκτως. Αυτό είχε αποτέλεσμα και στο εσωτερικό. Οι αποκλίνουσες απόψεις του είδους «να πείσουμε», «να μην τρομάξουμε τον κόσμο», «να είμαστε πιο βίαιοι», ήρθαν αντιμέτωπες με μια συγκεκριμένη πολιτική στρατηγική. Η στρατηγική είχε συγκεκριμένες εφαρμογές και επαληθευόταν εμπειρικά. Οπότε οι διαφωνούντες σιώπησαν σεβαστικά ή αποχώρησαν - επίσης σιωπηλά.

Και κοίτα να δεις που οι αποχωρήσεις είχαν το αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που θα ανέμεναν οι οπαδοί των ανοιχτών συνελεύσεων: αντί να γινόμαστε λιγότεροι, πληθαίναμε. Προφανώς γιατί όσοι κι αν ήταν αυτοί που νοσταλγούσαν τον πλουραλισμό και την έλλειψη ευθύνης, αυτοί που εκτιμούσαν την ύπαρξη συλλογικών απόψεων, το κλίμα εμπιστοσύνης, τη δυνατότητα ειλικρινούς αυτοκριτικής άρα προσαρμογής στους νέους καιρούς, ήταν πολύ περισσότεροι. Καταλήξαμε ότι κάθε τρόπος οργάνωσης τείνει να συγκεντρώνει τους ανθρώπους που τον αντέχουν. Ήταν κι αυτό ένα πολύτιμο μάθημα.

Όλα αυτά μας φαίνονταν απλά συγκλονιστικά. Όχι μόνο αντιμετωπίζαμε την πιο απαιτητική περίοδο που μπορούσαμε να θυμηθούμε δίχως να διλυθούμε, αλλά πληθαίναμε και γινόμασταν συνεκτικότεροι. Είχαμε αντιμετωπίσει την άνοδο της Χρυσής Αυγής δίχως να χάσουμε τα μυαλά μας. Είχαμε αλλάξει με γόνιμο τρόπο και αναλόγως με τις απαιτήσεις της συγκυρίας. Με την αυτοπεποίθηση που προέκυπτε εκ των αποτελέσματος, η

Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ

Αύγουστος 2013. Ένα μήνα πριν από τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, ακόμη και η εφημερίδα Πρώτο Θέμα είχε αρχίσει να επιδεικνύει αμφιθυμία απέναντι στους ναζιστές. Προφανώς, παρά την αποκάλυψη της Χρυσής Αυγής, η εφημερίδα διατηρούσε το ναζιστικό της ιδίωμα. Τα αποτελέσματα τα βλέπετε.

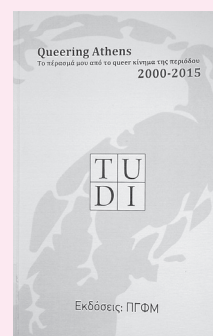
συνέλευση Autonome Antifa κατέληξε να συνοψίσει τις αλλαγές που είχαν ήδη επέλθει, προτείνοντας δύο οργανωτικές ιδέες που για τα δεδομένα του α/α χώρου ήταν απλά πρωτοφανείς.

Η πρώτη αφορούσε τη σχέση της συνέλευσης autonome antifa με το περιοδικό antifa και τις εκδόσεις antifa scripta. Αναγνωρίσαμε τον νευραλγικό ρόλο της ομάδας που είχε αναλάβει τη γραπτή διατύπωση των απόψεών μας και τις εξουσίες που αυτός συνεπαγόταν. Ανακηρύξαμε την ομάδα antifa scripta ανοικτή σε όλα τα μέλη της συνέλευσης. Επίσης, αναγνωρίσαμε το δικαίωμα των μελών της συνέλευσης να ασκούν κριτική στα λεγόμενα του περιοδικού μετά την κυκλοφορία του. Και αντιστρόφως, συμφωνήσαμε ότι όποιος θέλει να συμμετέχει στη γραπτή διατύπωση των απόψεων πρέπει να συμμετέχει στην ομάδα antifa scripta. Η οποία συμμετοχή συνεπαγόταν και τις εξής δεσμεύσεις: μία συζήτηση την εβδομάδα, συλλογική έρευνα, συγγραφή, ανάγνωση και σχολιασμός τριανταδύο σελίδων το δίμηνο. Συν δεν γράφουμε ό,τι και όπως μας κατέβει, αλλά ό,τι και όπως αποφασίζουμε ότι πρέπει.

Με ακριβώς αντίστοιχο τρόπο, πήγαμε στη συνέλευση που είχαμε στήσει για να διοργανώσουμε διαδηλώσεις, και τους πληροφορήσαμε ότι στο εξής, οι δράσεις όλων μας θα αποφασίζονταν από τη συνέλευση Autonome Antifa. Το σκεπτικό ήταν ακριβώς το ίδιο που είχε διατυπωθεί και στην περίπτωση antifa scripta: είναι πολύ λογικό κάποιος να θέλει να έχει γνώμη για τα συνθήματα που φωνάζει, για το πού διαδηλώνει, για το είδος της βίας που ασκεί. Είναι παράλογο όμως να έχει τέτοιες απαιτήσεις δίχως να αναλαμβάνει τις αντίστοιχες δεσμεύσεις. Η αναντιστοιχία φιλοδοξιών και δέσμευσης οδηγεί σε κυριαρχία της ανευθυνότητας, σε κατάρρευση της εμπιστοσύνης και τελικά σε διάλυση. Οπότε, από τώρα και στο εξής, όποιος θέλει να συμμετέχει στις κοινές μας αποφάσεις, θα πρέπει να συμμετέχει στη συνέλευση Autonome Antifa – η οποία, ξέρετε, είναι πάρα πολύ ανοικτή. Επίσης συνεπάγεται τις εξής συλλογικές δεσμεύσεις: εβδομαδιαία συνάντηση, μηνιαία συνδρομή στο ταμείο, υποχρεωτικές αφισοκολλήσεις, συλλογική μνήμη, συλλογικές αντιλήψεις και κοινές πρακτικές. Όποια θέλει έρχεται!

Η καινοτομία εδώ δεν ήταν η ίδια η ιδέα περί των τόπων λήψης αποφάσεων. Όποιος συμμετέχει σε αυτοοργανωμένα εγχειρήματα, γρήγορα αντιλαμβάνεται την ύπαρξη μιας άτυπης κατανομής ευθυνών, εργασίας και εξουσίας, είτε ως υπεύθυνος, είτε ως ανεύθυνος. Η καινοτομία ήταν ότι κάποιος είχε τολμήσει να περιγράψει την κατάσταση λεκτικά, να την τυποποιήσουν σε ένα συγκεκριμένο οργανωτικό σχήμα, και κυρίως να ζητήσουν και από άλλους να αναγνωρίσουν ότι η μειωμένη δέσμευση και η απουσία ευθυνών είναι απολύτως αποδεκτές – και σημαίνουν αναλό-

ΟΙ ΒΕΤΕΡΑΝΟΙ ΤΩΝ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΝ ΟΜΙΛΟΥΝ ΣΠΑΝΙΩΣ

Οι βετεράνοι των ανοικτών συνελεύσεων που απελευθερώνονταν κατά τη δι-άβρωση του α/α χώρου, συνήθιζαν να μένουν σιωπηλοί ως προς τις οργανωτικές τους αντιλήψεις. Εδώ που τα λέμε, δεν είμαστε σίγουροι ότι καταλάβαιναν πως αυτό που είχαν στα κεφάλια τους ήταν οργανωτικές αντιλήψεις και όχι κάποιου είδους... «αυταπόδεικτη αλήθεια».

Πάντως, και ευτυχώς για όποιον ενδιαφέρεται, το 2021 ένας εκπρόσωπος του συγκεκριμένου υποκειμένου, έκανε τον

κόπο να γράψει και να εκδώσει μια μπροσούρα με τίτλο *Queering Athens*. Εκεί βρίσκουμε πολύτιμες περιγραφές της νοοτροπίας και των οργανωτικών συνθηκών της queer ομάδας «αν» και της κατάληψης Σκαρμαγκά – εγχειρημάτων που, καθώς φυλλορροούσαν μαζί με άλλα, τροφοδότησαν τη συνέλευση Autonome Antifa, με σημαντικές επιπτώσεις που θα εκτεινόταν έως το 2024.¹⁵

γως μειωμένη εξουσία. Ας σημειωθεί επίσης ότι η καινοτομία μας δεν αντιμετώπισε εμφανείς αντιρρήσεις. Αναμενόμενο και αυτό: η απαίτηση της ατομικής εξουσίας δίχως δέσμευση και ευθύνη, είναι τόσο άνω ποταμών, που όταν πρέπει να διατυπωθεί δημοσίως, οι ενδιαφερόμενοι προτιμούν να σιωπήσουν.

Κι έτσι, κάπου εντός του 2012, κάποιος αντιεξουσιαστής έμαθαν να κω-νεύουν πέτρες. Το οργανωτικό μας σχήμα είχε τώρα ολοκληρωθεί. Ήταν πολύ διαφορετικό από αυτό με το οποίο είχαμε αντιμετωπίσει τη διάσπαση του 2009. Τότε ήμασταν οργανωμένοι σε ομάδες με κατά φαντασίαν αυτόνομη ύπαρξη και αυτόνομη γνώμη που αδυνατούσαν να συζητήσουν αναμεταξύ τους.¹³ Τώρα είχαμε μια συνέλευση μελών ομάδων σε πρώτο ρόλο – γύρω της αυτόνομες ομάδες και μεμονωμένοι σύντροφοι με συνείδηση του οργανωτικού σχήματος στο οποίο συμμετείχαν. Εν ολίγοις μια συγκεκριμένη κατανομή ευθυνών, δεσμεύσεων και αρμοδιοτήτων.

Αυτό το σχήμα θα μας κουβαλούσε για μια δεκαετία κρίσης. Ξεκινώντας από την πτώση της Χρυσής Αυγής μεταξύ του 2013 και του 2014, τότε που στη συλλογική μας ύπαρξη ενσωματώθηκαν και ορισμένα επιπλέον δι-δάγματα. Τα οποία αφορούσαν τη συλλογική βία. Και θα είναι το θέμα του επόμενου κεφαλαίου.

1. Δες το κεφάλαιο 7.
2. Δες το κεφάλαιο 6.
3. Υπάρχουν κι άλλα, όπως μια προσπάθεια περικύκλωσης της νομικής κατά τη διάρκεια της απεργίας πείνας των 300 μεταναστών, αλλά ας μην βγούμε εκτός θέματος.
4. Δες τα κεφάλαια 6 και 7.
5. Autonome Antifa, *Ο φασισμός χωρίς σβάστικα*, 2010.
6. Autonome Antifa, *Επιτροπές κατοίκων: Κατάδυση στο μέλλον του ελληνικού φασισμού*, 2012.
7. Κατά τις αποκαλύψεις που ακολούθησαν τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα, η «κυριαρχία της Χρυσής Αυγής στη Νίκαια» συσχετίστηκε με τη συμμετοχή της αστυνομίας στο λαθρεμπόριο ταυγάων –δες «Πρόεδρος Πακιστανικής Κοινότητας: "Μαζί δρούσαν αστυνομία και νεοναζί": Πάνω από 900 επιθέσεις σε Πακιστανούς τα τελευταία τρία χρόνια», *Life*, 23/9/2013.
8. Autonome Antifa, *Γειτονίες της μητρόπολης: Νίκαια-Κορυδαλλός – Το πρόβλημα: φασιστοπαρέες νεαρών την πέφτουν σε Πακιστανούς – Το ερώτημα: τι κάνουμε... – Και μια μεθοδολογία αντιφασιστικής απάντησης*, Κάλεσμα σε διαδήλωση που μοιράστηκε χέρι χέρι, Μάρτιος 2012.
9. Δες το κεφάλαιο 7.
10. «Διαδήλωση στη Νίκαια», *Antifa # 31*, Μάιος 2012.
11. Η κατάσταση των χρηστών περιγράφεται (πολύ με το μαλακό) στο «Viral», *antifa #33*, 10/2012.
12. «Φασισμός και αντιφασισμός σήμερα: στη μαλακία, στη θεωρία και στην πράξη, μέρος Α'», *Antifa #33*, 10/2012. Όλα τα τεύχη του 2012 αποτελούν τεκμήρια της εποχής, αλλά και της συναισθηματικής μας κατάστασης.
13. Δες το κεφάλαιο 3.
14. «Φασισμός και αντιφασισμός σήμερα: στη μαλακία, στη θεωρία και στην πράξη, μέρος Α'», *Antifa #33*, 10/2012.
15. Πρόκειται για τη μπροσούρα της *Queering Athens: Το πέρασμά μου από το queer κίνημα της Ελλάδας 2000-2015*, ΠΓΦΜ, 2021. Έχουμε ξαναμιλήσει σχετικά στο «Κάτι θυμηθήκαμε, άρα κάτι μάθαμε, από τη μπροσούρα *Queering Athens*», *Antifa #79*, 3/2022.